

Dne 11. 11. 1918 podepsali zástupci Německa v salonním železničním voze maršála Ferdinanda Foche u Compiègne dohodu o příměří, která vstoupila v platnost v 11 hodin téhož dne. Německo kapitulovalo. Nastal čas počítání ztrát, mírových smluv a dělení území. Následující rok byla svolána do Versailles mírová konference, která rozhodla o definitivním poválečném uspořádání v Evropě.

Datum konce 1. světové války vedlo ke vzniku celosvětově uznávaného svátku, který dnes v mnoha zemích světa symbolizuje květ vlčího máku. Najdete ho nejen na klopách kabátů, ale také na společenských a večerních šatech, na automobilech, jsou jimi ozdobeny celé ulice, výlohy obchodů a společenské prostory.

K největšímu rozšíření tohoto symbolu došlo v USA, ve Spojeném království, ale také v Belgii a v dalších zemích tehdejších dohodových mocností. Tento den, nazvaný u nás Dnem válečných veteránů a připomínaný jako významný den teprve od roku 2001, je ve světě nazývaný také Poppy Day (Den vlčího máku).

Šílenství na flanderských polích

Byla to báseň kanadského podplukovníka Johna McCrae Na flanderských polích, která inspirovala – jak jinak než ženy – k použití vlčího máku jako symbolu padlých.

Kanadský podplukovník John McCrae, lékař, dělostřelecký veterán z búrských válek v Jižní Africe, byl za 1. světové války členem kanadských zdravotnických služeb.

Ten osudný měsíc, přesně 22. dubna 1915, použili Němci u města Ypers v oblasti Flander poprvé bojový plyn. Po opakovaných nepřátelských útocích ošetřoval pplk. McCrae na obvazišti na břehu kanálu Yser stovky raněných z řad Kanadčanů, Britů, Indů, Francouzů i Němců a zároveň sledoval, jak se naproti obvazišti na polním hřbitově rychle rozrůstají řady křížů. Mezi nimi byl i kříž na hrobě jeho přítele, nadporučíka Alexise Helmera z Ottawy, který byl zabit výbuchem granátu 2. května 1915.

Dalšího večera McCrae během svého krátkého odpočinku poslouchal zpěv skřivanů a viděl vlčí máky, které rozkvétaly v zákopech a na hrobech válečných polí. John McCrae, zvyklý do té doby psát pouze lékařské recepty, vyjádřil svůj smutek několika verši. Báseň byla poprvé uveřejněna v časopise Punch 8. prosince 1915. Plk. John McCrae zemřel na zápal plic 28. ledna 1918 ve Francii ve věku 44 let.

Vlčí mák symbolem padlých

Autorkou nápadu použít vlčí máky jako symbol vzpomínky na ty, kteří sloužili v I. světové válce, byla Moina Michaelová (1869–1944), univerzitní profesorka a humanistka, pocházející z městečka Good Hope v Georgii. Když Spojené státy vstoupily do války, okamžitě opustila svou práci na univerzitě v Georgii a stala se dobrovolnicí v rámci organizace YWCA. Inspirována básní Johna McCrae Na flanderských polích, publikovala vlastně jakoby v odpověď na ni báseň We Shall Keep the Faith (Věrní zůstaneme).

Po skončení války se Michaelová vrátila na univerzitu a shodou okolností dostala do třídy válečného invalidu. Chtěla mu pomoci, a tak ji napadlo prodávat hedvábné vlčí máky ve formě květiny do klopky a výtěžek z prodeje využít pro válečné invalidy.

V roce 1921 bylo její úsilí završeno tím, že symbol vlčího máku v této charitativní formě převzala a dále realizovala americká legionářská organizace.

Michaelová byla od té doby známá jako „Poppy Lady“ – Dáma vlčího máku a oceňována pro své humanitární úsilí. Mimo mnohých ocenění za svého života vydala čtyři roky po její smrti v roce 1948 pošta Spojených států speciální pamětní známky, jimiž zvýraznila její zásluhy. Od roku 1969 se po ní jmenuje také ulice v městě Georgia.

Vlčí máky brzy po začátku 20. let minulého století překročily oceán a začaly se prodávat také v Evropě, nejprve ve prospěch Dětské ligy ve Francii na podporu dětí ze zdevastovaných oblastí Francie a Belgie, a posléze ve prospěch válečných invalidů a veteránů.

Dnes jsou jimi zaplaveny ulice měst, obcí i pomníky, hroby a památníky padlých v mnoha

zemích světa. Jeden krajan žijící v Austrálii mi napsal, že si na své zahrádce pěstuje vlčí máky, které vždy v listopadu uvije do věnce a nese je k památníku padlých v I. světové válce.

Nezapomínat však znamená nesnažit se přepsat historii, mít úctu ke své zemi a těm, kteří za ni bojovali. To se nám v České republice ve větší míře moc nedaří.

▣ Vlčí máky v České republice

Tato tradice vzhledem k mnohaletému komunistickému režimu nezapustila v minulých desetiletích v České republice kořeny. Samotný konec I. světové války či Den válečných veteránů nebyl nijak zvlášť připomínán, spíše bagatelizován, ale na to jsme byli za minulého režimu „zvyklí“. Vždyť vznik Československé republiky byl v kalendáři označen jako Den znárodnění!

Až v roce 2001, tj. 12 let po sametové revoluci, byl 11. listopad také u nás ustanoven Dnem válečných veteránů. Avšak symbol vlčího máku se dostává do povědomí lidí velmi pomalu a obtížně, ač se o to již od roku 2006 snaží Asociace nositelů legionářských tradic. Ovšem kuriózní je odpověď jednoho bývalého senátora z doby před pěti lety, kdy byl žádán o podporu této aktivity a o její záštitu. Prý je to „pouze“ anglosaská tradice, která u nás nemá kořeny. A jak by také měla, že?

Věřím, že tradice vlčího máku zde zapouští své kořeny sice pomalu, ale cestu si najde a již nachází i na mnoha školách iniciativou skvělých pedagogů. A tak možná za pár let budeme vídat v ulicích v tuto dobu vlčí máky na klopách většiny občanů.

Vždyť naši váleční veteráni, padlí za svobodu své země v minulých válkách, ale i ti, kteří i dnes působí ve válečných konfliktech současného světa, nejsou jen „obyčejní zaměstnanci“, jak se to mnozí snaží prezentovat. Zaslouží si naše díky za to, že obětují své zdraví a životy našemu pohodlí, tomu, abychom se nemuseli bát o své děti, abychom mohli v klidu spát v teplé posteli.

A za to si zaslouží nejen svůj svátek, ale připnutím vlčího máku na klopu také vyjádření díky každého z nás.

Jindra Svitáková

Na flanderských polích

John McCrae

Na polích flanderských vlčí máky kvetou,
tam mezi kříži, řada za řadou.
Zde hrob je náš. Však mezi červánky,
na nebi modrém slyšte skřivánky,
když dole kanóny tu svoji píseň řvou.

My mrtví zůstanem – a je to možná zdání,
že včera žili jsme a byli milováni,
když nyní ležíme na polích flanderských.

Náš boj teď jiní převezmou:
do vašich rukou vkládáme teď svou
hořící pochodeň a vy ji neste dál.
Kdyby vám uhasla, vzpomeňte na náš žal.

Když rozkvétá lán máků červených,
my neměli jsme spát na polích flanderských.

Poem

Moina Michaelová

Ach, vy padlí na polích flanderských
spěte sladce – než přijde vzkříšení
tu pochodeň, co byla vaším snem
neseme výš a dál – my věrni zůstanem
vám padlým – vám zde všem

Chráníme symbol váš – ten rudý vlčí mák
kvetoucí tam, kde chrabrost vedla vás
a když se večer nebe otevírá
my víme – krev hrdinů neumírá
jen v květech rudých každý rok se zrodí
nad smrtí vstane a vlčí máky zplodí
na polích flanderských

Teď pochodní je pro nás vlčí mák
tak ctíme vás – a zůstane to tak
nemějte strach z obětí zbytečných
my neseme je navždy v srdcích svých
na polích flanderských

(překlad básní Jindra Svitáková)

{phocagallery view=category|categoryid=51|limitstart=0|limitcount=0}